

POJAM “TUŽBA” IZ HAŠKIH PRAVILA I ZASTARA TE TUŽBE

AUSTRALIA

SUPREME COURT OF VICTORIA

COURT OF APPEAL

Presuda od 29. i 30. travnja, 4. i 24. lipnja i 3. listopada 1996.

Anglo Irish Beef Processors International

v.

Federated Stevedores Geelong and others

(Brod “Reefer Badger”)

Vijeće: Mr. Justice Brooking, Mr. Justice Phillips and Mr. Justice Charles.

Pojam “tužba” u smislu čl. 3., st. 6., odsjek 4. Haških pravila obuhvaća ne samo tužbu zbog kršenja prijevoznikovih ugovornih obveza, već i tužbu zbog počinjenoga delikta, odnosno kršenja prijevoznikovih zakonskih obveza. Da bi se radilo o tužbi u smislu Haških pravila, nije uvjet da ta tužba mora biti podignuta protiv prijevoznika u smislu osobe koja ima svojstvo ugovorne strane s kojom je naručitelj sklopio ugovor. Dovoljno je da je tužba podnesena u propisanom jednogodišnjem roku, da se tužbom nastoji utvrditi odgovornost tuženog za gubitak ili oštećenje stvari ukrvanih na brod, da su te stvari bile predmetom ugovora o pomorskom prijevozu i da su navedene u teretnici, da su tužitelj i tuženi bili stranke toga ugovora i da je tuženi bio prijevoznik u smislu Haških pravila. Prema tome, kada se primjenjuju Haška pravila, krcatelj može izabrati hoće li tužiti prijevoznika zbog kršenja ugovornih ili zakonskih obveza, čak i onda kada bi se prijevoznik mogao koristiti prednostima odredaba Haških pravila o ograničenju odgovornosti.

Tužitelji, tvrtka “Anglo Irish Beef Processors International” je u svojstvu naručitelja sklopila brodarski ugovor na putovanje (*voyage charter party*) s tvrtkom S.K. Reefer S.A. (trećetuženi, vlasnici ili zakupci broda) radi prijevoza tereta mesa brodom “Reefer Badger” iz luke Geelong do luke Aqaba u Jordanu. Ugovor je sklopljen u studenome 1988. godine. Stranke su, regulirajući međusobne ugovorne odnose, odredile primjenu

Međunarodne konvencije za izjednačenje nekih pravila o teretnici, iz 1924. godine (Haška pravila).

Za vrijeme ukrcavanja tereta izbio je požar u jednom od brodskih skladišta i teret je oštećen. Tužitelji su podigli tužbu za naknadu štete protiv tuženih temeljeći je na kršenju zakonskih obveza tuženih kao osoba koje su bile u posjedu tuđe stvari, a čijom je nepažnjom ta stvar oštećena.

U srpnju 1994. godine (šest godina nakon što je teret trebao biti predan) tužitelji su od suda zatražili dopuštenje za dopunu tužbenog zahtjeva protiv trećetuženoga (vlasnika ili zakupca broda) s kojim je tužitelj sklopio brodarski ugovor na putovanje. Tužitelj dopunom tužbenog zahtjeva traži da se utvrdi povreda ugovornih obveza od strane trećetuženoga.

Trećetuženi su se usprotivili zahtjevu tužitelja za dopunu tužbe tvrdeći da se tužba ne može dopuniti jer je nastupila zastara predviđena člankom 3., stavak 6., odsjek 4. Haških pravila.*

Tužitelji su smatrali da do zastare tužbe nije došlo jer je tužba podnesena pravovremeno te je oni sada samo žele dopuniti. Tužbom koju su pravovremeno podnijeli protiv tuženih oni su prekinuli zastarni rok, bez obzira što je to tužba zbog kršenja tuženikovih zakonskih, a ne ugovornih obveza.

Trećetuženi su, međutim, tvrdili da pojam "tužba" iz navedenog članka Haških pravila obuhvaća isključivo tužbu zbog kršenja prijevoznikovih **ugovornih** obveza, pa tužitelji tužbom koju su temeljili na kršenju **zakonskih** obveza nisu prekinuli tijekom zastare, te je zastara tako odavno nastupila. Tuženi isto tako tvrde da se tužba temeljem Haških pravila mora podnijeti protiv prijevoznika **kao osobe koja ima svojstvo druge ugovorne strane s kojom je naručitelj sklopio ugovor o prijevozu**. Kako tužitelji to nisu učinili, već su tužbu podnijeli protiv prijevoznika **kao osobe koja je bila u posjedu tuđe stvari, a čijom je nepažnjom ta stvar oštećena**, ne radi se o tužbi temeljenoj na Haškim pravilima, pa se onda takva tužba ne može niti dopuniti pozivanjem na ta pravila.

Prvostupanjski sud je podržao navode trećetuženoga i nije dopustio dopunu tužbe.

Tužitelji su se na tu odluku žalili te je spor dospio pred Žalbeni sud. Taj je sud rješavajući ovaj spor morao odgovoriti na dva pitanja:

1. Obuhvaća li pojam "tužba" iz članka 3., stavak 6., odsjek 4. Haških pravila i tužbu zbog delikta, odnosno kršenja zakonskih obveza prijevoznika, ili se taj pojam odnosi samo na tužbu zbog kršenja prijevoznikovih ugovornih obveza?

* Navedena odredba Haških pravila glasi: "U svakom slučaju, vozar i brod oslobađaju se svake odgovornosti za gubitak ili oštećenje ukoliko se tužba ne preda u roku od jedne godine računajući od predaje robe, odnosno dana kada je trebalo da roba bude predana."

2. Mora li se tužba temeljem Haških pravila podnijeti isključivo protiv prijevoznika kao osobe koja ima svojstvo ugovorne strane s kojom je naručitelj sklopio ugovor o prijevozu, ili se ta tužba može podnijeti i protiv prijevoznika kao posjednika tuđe stvari čijom je nepažnjom ta stvar oštećena (propala)?

Odgovarajući na prvo pitanje, sud je uzeo u obzir činjenicu da navedena odredba Haških pravila govori o oslobođenju prijevoznika od **svake odgovornosti** ukoliko se tužba ne preda u određenom roku. Izraz "svaka odgovornost", po mišljenju suda, uključuje kako prijevoznikovu ugovornu odgovornost, tako i njegovu zakonsku odgovornost zbog kršenja zakonskih obveza obzirom na tuđe stvari koje su mu povjerene na prijevoz. Nema sumnje da se Haška pravila primjenjuju samo između strana koje su sklopile ugovor o prijevozu, ali to ne znači da se primjena tih pravila ograničava samo na ugovorne obveze. Svrha Haških pravila jest reguliranje postupanja općenito u pomorskom prijevozu stvari, određivanje prava i dužnosti, odgovornosti i imuniteta obzirom na ukrcavanje, rukovanje, slaganje, prijevoz, čuvanje, brigu i iskrcavanje tereta (čl. 2. st. 2. Haških pravila). Takvo tumačenje Haških pravila obuhvaća i odgovornost zbog počinjenoga delikta, odnosno kršenja zakonskih obveza. Kada se primjenjuju Haška pravila, nema razloga zbog kojih krcatelj ne bi mogao izabrati da tuži prijevoznika ili zbog delikta ili zbog kršenja ugovora. Stoga pojam "tužba" iz Haških pravila obuhvaća i tužbu protiv prijevoznika zbog kršenja zakonskih obveza. Prema tome, tužiteljeva tužba u ovom je slučaju pravovremena i njome se zastarni rok prekinuo, a kako je ta tužba obuhvaćena Haškim pravilima, nema razloga da se tužitelju ne dopusti dopuna tužbenoga zahtjeva.

Odgovarajući na drugo pitanje, sud je zaključio da je, obzirom da pojam "tužba" iz Haških pravila obuhvaća i tužbe zbog kršenja zakonskih obveza, nedosljedno tvrditi da se takva tužba može podnijeti isključivo protiv prijevoznika kao osobe s kojom je naručitelj sklopio ugovor o prijevozu, jer se inače ne radi o tužbi u smislu Haških pravila. Sud je zauzeo stajalište da to nije uvjet da bi se radilo o tužbi u smislu čl. 3., st. 6. Dovoljno je da je ta tužba podnesena u propisanom jednogodišnjem roku, da je usmjerena na utvrđivanje odgovornosti tuženog za gubitak ili oštećenje tereta ukrcanog na brod, da je taj teret bio predmet ugovora o pomorskom prijevozu i da je naveden u teretnici, da su tužitelj i tuženi bili stranke toga ugovora i da je tuženi bio prijevoznik u smislu Haških pravila. Kako je u ovom slučaju udovoljeno svim navedenim uvjetima, nema razloga da se ne dopusti dopuna tužiteljeva tužbenog zahtjeva.

Iz navedenih razloga sud je usvojio žalbu tužitelja.

(Lloyd's Law Reports, Part 2 (1997) Vol. 1, p. 207.)

Jasenکو Marin, znanstveni novak
Jadranski zavod HAZU